

Finansdepartementet

Yttrande över slutbetänkandet Skydd för
konsumenters kollektiva intressen –
genomförande av EU:s grupptalandirektiv
(SOU 2022:42)

(Fi2022/02280)

Svea hovrätt (Patent- och marknadsöverdomstolen) som har granskat betänkandet utifrån de intressen som domstolen främst har att bevaka, lämnar följande synpunkter.

Övergripande synpunkter

Av betänkandet framgår att nu gällande lagstiftning som möjliggör grupprättegångar, och för konsumentorganisationer att exempelvis väcka talan om förbud enligt marknadsföringslagen (2008:486), sällan tillämpas. Detta innebär att praxisbildningen även avseende det aktuella lagförslaget kan förväntas bli sparsam.

Mot denna bakgrund är det av särskild vikt att det av lagen tydligt framgår hur de godkända enheter, som kan komma att överväga att väcka talan enligt lagen, ska gå till väga, vilken domstol/myndighet de ska vända sig till och vilka lagar som styr processen. De ska också kunna ta ställning till om förfarandet är att föredra i det enskilda fallet.

Hovrätten vill med detta i åtanke lyfta fram delar av lagförslaget som skulle tjäna på att belysas ytterligare.

Den föreslagna lagens förhållande till lag (2002:599) om grupprättegång

Av lagförslagets 17 § framgår att godkända enheter får väcka grupptalan i Sverige, men att vad som annars gäller i fråga om talerätt inte ska tillämpas. Bestämmelsen hänvisar inte till lag (2002:599) om grupprättegång. Däremot förekommer en hänvisning till denna lag avseende talan om gottgörelse, 20 och 21 §§. Motsvarande hänvisning finns inte avseende talan enligt 19 § i lagförslaget.

Anspraak som omfattas av 19 §, bl.a. förbudstalan enligt marknadsföringslagen, ligger utanför tillämpningsområdet för lagen om grupprättegång (se prop. 2015/16:57 s. 143 och vad som i detta sammanhang har redogjorts för i betänkandet, s. 155). Samtidigt ger 17 § i den föreslagna lagen intrycket av att lag om grupprättegång skulle vara tillämplig generellt för talan som förs enligt den nya lagen. Detta särskilt i ljuset av vad som anges i författningskommentaren till dess tredje stycke, s. 256 i betänkandet, som anger att den preciserade bestämmelsen i 20 § har samma innebörd som detta stycke.

Det är med detta i åtanke inte i alla hänseenden tydligt hur den föreslagna lagen förhåller sig till lagen om grupprättegång. För det fall bestämmelserna i lagen om grupprättegång är tänkta att tillämpas även för talan enligt 19 §, kan det behöva klargöras. För det fall de särskilda regler som gäller enligt den materiella rätten för respektive sorts talan enligt 19 § anses tillräckliga, skulle även i sådant fall ett klargörande vara önskvärt.

Eventuellt behov av ändringar i ytterligare lagar

Hovrätten noterar att det i 2 § tredje stycket lag om grupprättegång finns en hänvisning till särskilda bestämmelser i miljöbalken och konkurrensskadelagen (2016:964) enligt vilka en grupprättegång kan föras. Det framgår inte av betänkandet om det övervägts huruvida den nya lagstiftningen medför att denna bestämmelse behöver kompletteras med en hänvisning till den nya lagen.

I detta sammanhang vill hovrätten också lyfta frågan om det finns behov av hänvisningar från andra lagar som kommer att aktualiseras. Exempelvis kan övervägas om en sådan bestämmelse bör införas i marknadsföringslagen. Som jämförelse kan nämnas 5 kap. 2 § konkurrensskadelag där hänvisning sker till lagen om grupprättegång.

Behörig domstol

Hovrätten finner att det inte med enkelhet går att utläsa vilken domstol som är behörig i vilka frågor enligt lagförslaget. Bland annat förtydligas i förhållande till 20 § första stycket 2 att Patent- och marknadsdomstolen är behörig domstol. Motsvarande förtydliganden förekommer dock inte i övrigt i lagtext, men framgår av författningskommentaren.

Bilaga I

16 § i lagförslaget hänvisar till bilaga I i grupptalandirektivet, vilken kan ändras genom att direktiv eller EU-förordningar läggs till eller tas bort. Detta uppfattas som att 16 § ska tolkas dynamiskt och att de vid var tid upptagna rättsakterna i bilagan ska omfattas av lagen.

I detta sammanhang kan uppmärksammas hur 4 § marknadsföringslagen har utformats i nu aktuellt hänseende och de överväganden som diskuteras i förarbetena.

I handläggningen av detta ärende har deltagit hovrättslagmannen Amina Lundqvist, hovrättsrådet Kerstin Norman och tf. hovrättsassessorn Sofia Frisk Lavotha, föredragande.

Amina Lundqvist

Sofia Frisk Lavotha